

Римар Г.А.

кандидат економічних наук, старший викладач
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ТРАКТУВАННЯ ТЕРМІНУ «ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ» ЯК ОБЛІКОВОЇ КАТЕГОРІЇ: ПОГЛЯДИ НАУКОВЦІВ

В нових умовах господарювання для результативного розвитку підприємства й збільшення їх виробничого потенціалу виникає необхідність створення сучасної системи управління матеріальними ресурсами, а на самперед, виробничими запасами. Адже, основою виробництва в будь-якій галузі економіки є постійна наявність в необхідних розмірах запасів товарно-матеріальних цінностей, які повністю використовуються в процесі виробництва й переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції (наданих послуг, виконаних робіт), таким чином впливають на результат діяльності суб'єкта господарювання. Розглядаючи різні погляди науковців, «виробничі запаси», як економічної категорії мають відмінність у трактуванні, тому це свідчить про те, що розкриття суті залежить від вибраного підходу будь-якої економічної категорії до її визначення.

Здійснення процесу виробництва являється однією з обов'язкових умов забезпечення його предметами праці, а саме запасами – сировиною, паливом, матеріалами за допомогою яких відбувається виробництво продукції.

Проаналізувавши співставлення понять «запаси», «матеріальні ресурси виробничих запасів», «виробничі запаси» та їх економічну сутність в бухгалтерському обліку й економічній теорії, досліджено проблему їх нормування, а також економічну сутність запасів. За результатами проведеного аналізу з'ясовано, поняття запасів стало предметом дослідження багатьох теоретиків і практиків.

Зокрема, З.П. Астахова, стверджує, що матеріально-виробничі запаси – це в широкому розумінні предмети праці, які уречевлено складають основу продукту, що виробляється, і повністю включаються в собівартість продукції, робіт і послуг після попередньої обробки в одному виробничому циклі [1].

К.Л. Багрій, під виробничими запасами розуміє засоби виробництва, що надійшли на підприємство й ще не використовуються у виробничому процесі [2, с. 105].

Слід відзначити, Ф.Ф. Бутинець під сутністю запасів розглядає все те, що завезено на склади підприємства та ще не вступило в першу стадію обробки, тобто частина сукупних запасів, призначених для виробничого споживання [4, с. 313].

П.С. Безруких під виробничими запасами розуміє різні речові елементи виробництва, що використовуються в якості предметів праці у виробничому та іншому господарчих процесів [3].

На думку В.В. Ковальова виробничі запаси – це частина оборотних засобів підприємства, що входить до їх складу: сировина, матеріали, МШП, незавершене виробництво, готова продукція та товари для перепродажу [6].

Т.А. Довга зазначає, що виробничі запаси – це матеріальні ресурси, що знаходяться на складах фірми (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що комплектують вироби, паливо і пальне, тара і тарні матеріали, запасні частини для ремонту, інструменти та ін.), призначені для виробничого споживання, але що ще не поступили у виробництво [5].

Погоджуємося з думкою С.Ф. Покропівного, що запаси становлять предмети праці, які підготовлені для запуску у виробничий процес. [5].

В.В. Сопко розглядає запаси, як накопичені ресурси, які перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва. Фактично, вважає він,

зміст тут зовсім інший, запаси – це сукупність матеріальних благ, вироблених невідомо для чого й кого, які навряд чи колись взагалі будуть використані за призначенням [8].

Як зазначає І.Б. Швець – виробничі запаси є матеріальними оборотними активами підприємств, що служать головною умовою здійснення необхідного виробничого процесу [9].

Аналізуючи, все вище зазначене, можна зауважити, що погляди сучасних науковців на визначення «виробничі запаси» не відображаються джерела покриття витрат на виробничі запаси.

Під виробничими запасами також пропонують вважати частину оборотних засобів суб'єкта господарювання, які ще не були використані, про те надішли на підприємство. На нашу думку – це визначення має досить вузькоглядний критерій, тому що не зрозуміло яким чином класифікувати запаси, які зберігаються на складі для виробничих потреб.

Підсумовуючи вище викладене можна зробити висновок, що запаси – це накопичення матеріальних цінностей на складах підприємства. Одночасно ми погоджуємося з думкою авторів, які вважають, що поділ запасів на сировину, паливо, матеріали та інше, досить відносний, тому що в межах одного підприємства те, що в минулому було придбано як товар, в майбутньому може стати матеріалами або сировиною, й навпаки.

Найпоширенішою характеристикою «виробничих запасів» до введення національних стандартів було наступне: виробничі запаси – це «...засоби, що знаходяться на складах споживачів, виробництва, призначені для виробничого споживання, але ще не вступили у виробничий процес».

Доволі тотальним, на наш погляд, є визначення виробничих запасів – Н. Білова та А. Бобро, які вказують на склад й терміни використання виробничих запасів, про те, у їх визначенні також відсутні рекомендації стосовно джерел відшкодування витрат на їх придбання.

Проаналізувавши ряд авторів до виробничих запасів, як частини предметів праці не відносять незавершене виробництво та МШП.

Тому на нашу думку виробничі запаси – це самостійно виготовлені або придбані вироби, що підпадають подальшій переробці на підприємстві. На основі критичної оцінки змісту наукової літератури нами запропоноване наступне визначення терміну «виробничі запаси» – це предмети праці, що споживаються виробництвом протягом одного виробничого циклу і використовуються у процесі виробничої діяльності, після завершення виробничої продукції переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту.

Таким чином, для цілей бухгалтерського обліку трактування терміну «виробничі запаси», як облікової категорії має містити такі основні моменти, як визначення термінів і напрямків використання, а також джерел відшкодування вартості виробничих запасів.

Список використаних джерел

1. Астахов З.П. Економічна сутність виробничих запасів та напрямки їх дослідження. / З.П. Астахов. [Електронний ресурс] – Режим доступу: ea.donntu.edu.ua:8080/
2. Багрій К.Л. Поняття матеріальних запасів підприємства: необхідність їх створення/ К.Л. Багрій // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Чернівці: Книги XXI, 2009. – Вип. IV Економічні науки. – С. 104 – 105.
3. Безруких П.С. Бухгалтерский учет / П.С. Безруких. – М.: Бухгалтерский учет, 2002. – 719с.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних; під заг. ред. Ф.Ф. Бутиця. – 8-ме вид., доп. і перероб / Ф.Ф. Бутиця – Житомир: ПП «Рута». – 2009. – 912 с.

5. Довга Т.А. Роль та місце аналізу виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства / Т.А. Довга. – Молодий вчений. – № 5 (20). – Ч. 1. – 2015. – С.130-134.
6. Ковальов В.В. Фінансовий облік: навч. посіб. / В.В. Ковальов – К.: Знання, 2007. – 471 с.
7. Покропивний С. Ф. Оцінка виробничих запасів при їх використанні / С.Ф. Покропивний// Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. [Електронний ресурс] – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis
8. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: [навч. посібн. для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / В. Сопко. – Тернопіль: Астон, 2005. – 496 с.
9. Швец И.Б. Управление производственными запасами на предприятии: монография / И.Б. Швец. НАН Украины. Ин-т экономики пром-ти. – Донецк, 2003. –182 с.
10. Яцишин, С. Р. Запаси в установах державного сектору економіки: визначення та поняття / Світлана Романівна Яцишин // Фактори впливу на формування та розвиток фінансової системи України : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. [Львів, 28-29 листопада 2014 року] / ГО «Львівська економічна фундація». – Ч.3. – 2014. – С. 115-118. Режим доступу: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/handle/316497/17284>

Сланецька С.

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Рівень трудових доходів населення, насамперед розмір заробітної плати, є одним з основних показників ефективності соціально-економічної політики держави, а також реалізації права людини на гідне життя. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [1]. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності установи.

Від організації обліку оплати праці залежить якість, справедливість, повнота і своєчасність розрахунків з робітниками з оплати праці. Здійснюючи удосконалення організації обліку оплати праці, установа має підходити до цього питання обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи результати наукових досліджень і передового досвіду.

В Україні практично створено законодавчо-нормативну базу регулювання оплати праці відповідно до міжнародних трудових норм, що діють у ринковій економіці. Водночас механізми державного і колективно-договірного регулювання оплати праці ще не спрацьовують в повному обсязі. На сьогодні у цій сфері існує велика кількість невирішених питань і суперечностей. Для більшості населення заробітна плата втратила свою відтворювальну та стимулювальну функції і фактично перетворилася на різновид соціальних виплат, не пов'язаних з кількістю, якістю та кінцевими трудовими результатами. При цьому, її рівень у нашій країні значно нижчий порівняно з розвиненими державами світу.

Заробітна плата в бюджетних установах є виплатами працівникам, що надаються за використану працю та є ціною витраченої праці.